

ACTIVITEITENPLAN BIJ ONTHEFFINGAANVRAAG WET NATUURBESCHERMING

Woningbouw aan de Haarweg, Maarsbergen

23 SEPTEMBER 2019



Contactpersoon

ARJEN GOUTBEEK
Projectleider & Senior Adviseur
Natuur

T +31 6 5433 6237
M +31 6 5433 6237
E arjen.goutbeek@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	TOELICHTING OP DE AANVRAAG	5
1.1	Achtergrond van het plan	5
1.2	Ontheffingsaanvraag	5
1.3	Grond ontheffingsaanvraag	5
	Provincie Utrecht	5
	Cumulatie	6
2	PROJECT BESCHRIJVING	8
2.1	Voorgenomen plan	8
	Plan	8
	Rood-voor-rood	8
	Natuurontwikkeling	8
2.2	Nieuwe inrichting	9
2.3	Belang en alternatieven	9
3	EFFECTENANALYSE	11
3.1	Beschermde soorten	11
3.2	Staat van instandhouding das	11
	Landelijk	11
	Regionaal	12
	Lokaal	12
3.3	Aanwezigheid en leefgebied das	12
	Burchten	12
	Foerageergebied	14
3.4	Effectbepaling	17
4	MITIGATIE	18
4.1	Periode werkzaamheden	18
4.2	Tijdstip werkzaamheden	18
4.3	Duurzame oplossing	18
	LITERATUUR	20

COLOFON

22

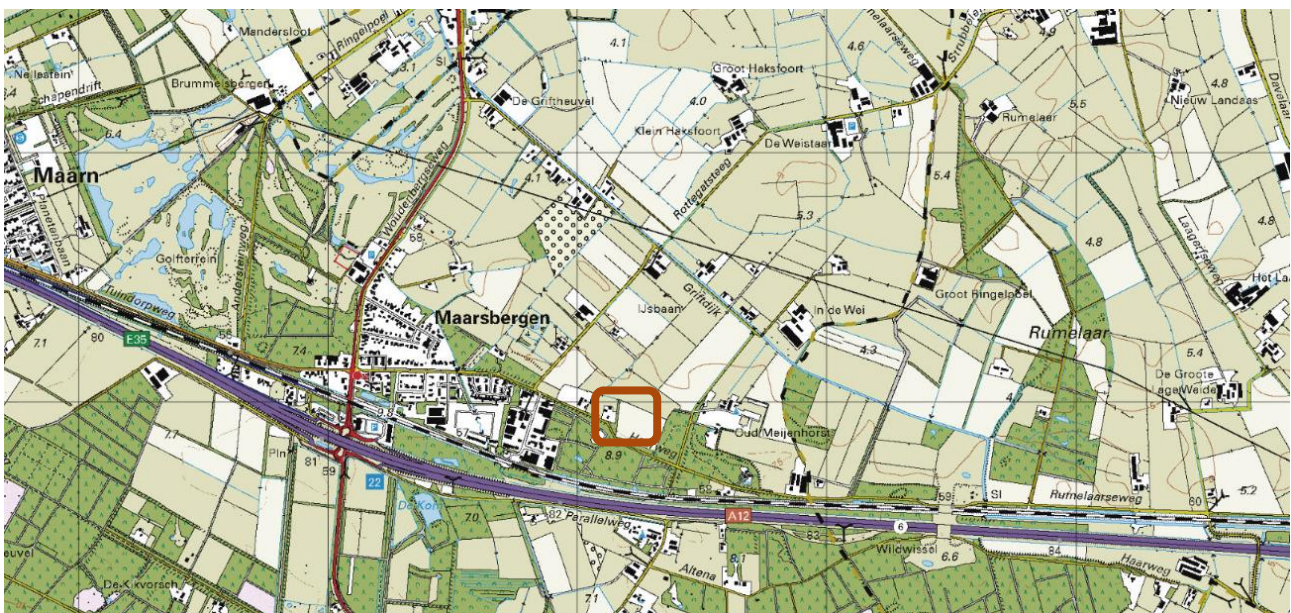
1 TOELICHTING OP DE AANVRAAG

1.1 Achtergrond van het plan

De heer Veldhuizen is voornemens zijn agrarisch bedrijf aan de Haarweg 25 te Maarsbergen, gemeente Utrechtse Heuvelrug, te beëindigen en door toepassing van de ruimte-voor-ruimte regeling woningbouw te realiseren nabij Haarweg 21 (Figuur 1). Dit betreffen drie kavels aan de westzijde van het perceel.

Voor de realisatie is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten, om te kunnen beoordelen of door het plan beschermde flora of fauna geschaad of verstoord wordt en of hierbij sprake is van overtreding van verbodsbepalingen.

Samengevat blijkt uit onderzoeken uit 2012 en 2017 dat in de directe omgeving dassenburchten aanwezig zijn (zie hoofdstuk 3 van deze rapportage) en dat niet uitgesloten kan worden dat de herinrichting leidt tot verstoring van (de verblijfplaatsen) van deze soort.



Figuur 1 Ligging plangebied

1.2 Ontheffingsaanvraag

Deze rapportage dient als onderbouwing (zgn. projectplan) voor de ontheffingsaanvraag Wet natuurbescherming (art. 3.10). Het gaat om de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.10 lid 1 van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van das (*Meles meles*). De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 1 juli 2020 t/m 31 december 2023. Dit document is onderdeel van de aanvraag en gaat in op de aanwezigheid van dassen nabij de planlocatie en de te nemen maatregelen om te voldoen aan de eisen van de wet natuurbescherming.

1.3 Grond ontheffingsaanvraag

Provincie Utrecht

In de Wet natuurbescherming zijn voor soorten die niet in EU-richtlijnen zijn opgenomen (Habitatrichtlijn en Conventies van Bern en Bonn) – de zogenaamde Andere soorten – minder verbodsbepalingen opgenomen dan in de voormalige Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet werd in artikel 11 gesteld dat het (onder andere) verboden was om hollen van een beschermde diersoort te verstoren. In de Wet natuurbescherming is ten aanzien van vaste voortplantings- of rustplaatsen voor de genoemde categorie soorten alleen het opzettelijk beschadigen of vernielen opgenomen als verboden (artikel 3.10). Onder opzettelijk valt ook voorwaardelijk opzet.

De omschrijving van verblijfplaatsen laat ruimte over voor interpretatie wat hieronder valt. Het betreft in ieder geval de daadwerkelijke verblijfplaats: het hol, nest of andere plek die bestendig gebruikt wordt. Daarnaast kan verstoring van bijvoorbeeld foerageergebied, leiden tot het verlaten van een verblijfplaats doordat als gevolg van de verstoring de omgeving niet meer geschikt is en daarmee de functie van de verblijfplaats vervalt.

In de toelichting op een ontheffingsaanvraag soortbescherming van de Provincie Utrecht is hierover het volgende opgenomen: *Alle elementen die essentieel zijn om duurzaam te overleven behoren bij de ecologische functionaliteit die moet worden onderzocht. Op grond van jurisprudentie en het 'Guidance document' worden foerageergebieden en vaste vliegroutes niet tot vaste rust- en verblijfplaatsen gerekend, tenzij deze als zodanig samenvallen met een vaste rust- en verblijfplaats. Uit jurisprudentie volgt ook dat een verbod wordt overtreden, indien de vaste rust- en verblijfplaatsen niet samenvallen met het foerageergebied, maar door de aantasting van het foerageergebied de ecologische functionaliteit van de buiten het plangebied gelegen vaste rust- en verblijfplaatsen zodanig verstoord worden, dat de betreffende soort deze plaatsen om die reden zal verlaten. De ecologische functionaliteit van broed- en rustplaatsen moet gewaarborgd zijn, dat wil zeggen dat deze plaatsen een diersoort alle elementen moet blijven bieden die nodig zijn om succesvol te kunnen broeden of rusten. Tijdelijke, bijvoorbeeld seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld nesten, holen, burchten) of rustplaatsen (zoals roestplaatsen van roofvogels) die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per individu vallen hier ook onder.*

Voor wat betreft deze aanvraag is, op basis van bovenstaande tekst en een mondelinge toelichting van medewerkers van de Provincie Utrecht, het uitgangspunt dat onder (voorwaardelijk) opzettelijk beschadigen ook het minder geschikt maken van de burchtomgeving, als gevolg van de bouw van woningen, valt. Dit omdat een deel van oppervlak foerageergebied direct nabij de burcht verdwijnt en door (het gebruik van) de woningen verstoring kan optreden (licht, geluid, geur en visuele verstoring) van foerageergebied. Dit kan leiden tot een verminderde waarde van de burchtlocatie. Door het plan wordt de burchten zelf niet beschadigd of vernield.

Cumulatie

Ontheffing dassen foerageergebied ten zuiden Haarweg

Naast de geplande ontwikkeling van drie woningen aan de Haarweg, is recent in de omgeving nog een andere ontwikkeling gestart. Op het voormalige campingterrein aan de zuidzijde van de Haarweg vindt een ontwikkeling plaats in het kader van Gebiedsontwikkeling Maarsbergen Oost. Het bestaande bedrijventerrein wordt uitgebreid en enkele percelen worden omgevormd tot een woonwijk.

Voor de ontwikkeling is een ontheffing Wet natuurbescherming Soortbescherming aangevraagd en afgegeven voor het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de das (Provincie Utrecht, 2017)¹. De ontheffing was nodig omdat uit onderzoek bleek dat het voormalige campingterrein gebruikt werd door dassen als foerageergebied. Door de intensiteit van aanwezigheid van dassen in met name het vroege voorjaar en het najaar, is door de Provincie Utrecht (het bevoegd gezag) gesteld dat de camping essentieel leefgebied betrof.

Een voorwaarde voor de ontheffing is het aanbieden van alternatief foerageergebied. De kwaliteit van het bos in het oostelijke deel van de voormalige camping en het graspad en de bosstrook langs de zuidgrens van het plangebied (inclusief de spoorloot en oevers) worden verbeterd. Ten noorden van de Haarweg wordt 1,3 hectare akker, waar de laatste jaren mais werd geteeld, permanent omgezet naar grasland. Met de aanleg van houtwallen en -singels ten oosten van de Rottegatsteeg wordt een oppervlakte van 0,6 hectare nieuwe natuur gerealiseerd. Met de aanleg van de houtwal ten westen van de Rottegatsteeg wordt een oppervlakte van 0,2 hectare nieuwe natuur gerealiseerd. Aan de noordoostzijde van het perceel Haarweg 21 wordt tegen de houtwal die dit perceel aan de oostzijde begrenst een bosje met een oppervlakte van 0,1 hectare aangelegd. De aanleg van twee dassentunnels heeft tot doel de dassen uit het bosje Griftdijk een veilige oversteek naar de omliggende foerageergebieden te bieden. In of langs de houtwal ten westen van de Rottegatsteeg wordt een kunstburcht aangelegd. Het doel van de aanleg van een kunstburcht is (jonge) dassen een kans te geven zich in dit gebied te vestigen.

¹ Besluit van GS van Utrecht van 18 april 2017, zaaknummer Z-WNB-RI-REG-2017-0115

Per saldo geen effect

Met deze maatregelen is de duurzame instandhouding van dassen in het gebied rondom de Haarweg geborgd. Door de versterking van het leefgebied aan de noordzijde van de Haarweg, kan de burcht in het bosje ten oosten van het landbouwperceel waar de woningen gepland zijn, blijven functioneren. De kwaliteit van het leefgebied zal door de maatregelen per saldo niet verslechterd. Mogelijk is zelfs sprake van verbetering door de vergroting van de variatie in het nu nog open agrarische gebied.

Het foerageergebied aan de zuidzijde van de Haarweg is inmiddels geen geschikt leefgebied meer, omdat de herinrichting al gestart is. Op basis van de in de betreffende ontheffing opgenomen voorwaarde dat het optimaliseren van alternatief foerageergebied uiterlijk een half jaar na het aantasten van het foerageergebied dient te zijn gerealiseerd, wordt gesteld dat de maatregelen inmiddels gereed zijn. De ontwikkeling aan de zuidzijde van de Haarweg heeft in combinatie met de leefgebiedontwikkeling, per saldo geen effect op de dassen in de omgeving. Daarmee wordt de nieuwe situatie, inclusief maatregelen uit de ontheffing Z-WNB-RI-REG-2017-0115, het uitgangspunt voor de beoordeling of effecten op kunnen treden. Hierdoor kan geen sprake van cumulatie met ontwikkelingen in de omgeving.

2 PROJECT BESCHRIJVING

2.1 Voorgenomen plan

Plan

Ter plaatse van de Haarweg 21 vigeert nog het bestemmingsplan Buitengebied van de voormalige gemeente Maarn. Dit bestemmingsplan is door de gemeenteraad vastgesteld op 11 december 1995 en door Gedeputeerde Staten goedgekeurd op 23 juli 1996. De gronden hebben de bestemming Agrarisch gebied met landschaps- en natuurwaarden.

De inrichting bestaat uit de bouw van drie vrijstaande woningen op het westelijke deel van het perceel. Voor de herinrichting zijn zowel grootschalige als kleinschalige werkzaamheden noodzakelijk. Niet alle werkzaamheden hebben (direct) een negatief effect op beschermde soorten. Over het algemeen wordt verwacht dat de bouwwerkzaamheden een groter effectbereik hebben, maar deze zijn wel tijdelijk van aard. De aanwezigheid van de bebouwing en mensen zal een minder groot effectbereik hebben, maar is wel een bestendige verstoring. Omdat geen goed onderscheid gemaakt kan worden welke fase wanneer tot een effect kan leiden, is het plan als geheel beoordeeld.

Rood-voor-rood

De bouw van de woningen is onderdeel van een groter plan waaronder ook sloop en uit bestemming nemen van agrarische opstallen en het omzetten van agrarische gronden naar natuur (met bestemmingswijziging). In deze zogenaamde rood-voor-rood-regeling wordt voor het stoppen van de agrarische activiteiten aan de Haarweg 25 en de sloop van de opstallen de mogelijkheid geboden om elders nieuwbouw te realiseren. Het achterliggende idee is hierbij om landschap-ontsierende boerenbedrijven op te heffen in ruil voor natuurontwikkeling en passende nieuwbouw (functie wonen). Per saldo neemt het oppervlak bebouwd oppervlak af en neemt het oppervlak met bestemming natuur toe.

In dit geval worden diverse opstallen gesloopt en is circa zeven hectare natuur gerealiseerd, in ruil voor de bouw van drie woningen. De percelen met natuurontwikkeling sluit aan bij het ecoduct dat over de A12 gerealiseerd is en daarmee eveneens beter kan functioneren.

Natuurontwikkeling

Op de percelen rondom de Haarweg 25 is natuur gerealiseerd met de beheertypen:

- Nat schraalland: 4,84 hectare
- Droog schraalland: 2,18 hectare

Plus op diverse percelen is de langdurige pacht omgezet naar natuurpacht (aangegeven met een *).



Figuur 2 SKNL-kaart uit SKNL-subsidietoekenning DLG (juni 2012)

2.2 Nieuwe inrichting

Het perceel waar gebouwd gaat worden ligt in een gebied waar afwisseling aanwezig is van bebouwing, bos en gebieden met een meer open karakter. Aan de oostzijde van het perceel ligt een waardevol bos/natuurgebied dat al ruim 100 jaar in deze vorm aanwezig is. Het perceel ligt aan de rand van een meer open agrarisch gebied. De woningen zijn zo gepositioneerd dat het waardevol bosgebied aan de oostzijde niet aangetast en zo min mogelijk verstoord wordt (Figuur 3). De ontsluiting vindt plaats aan de westzijde van het perceel.



Figuur 3 Beoogde inrichting planlocatie met drie woningen.

2.3 Belang en alternatieven

Voorwaarden ontheffing

Bij soorten genoemd in de Bijlage A, behorende bij de Wet natuurbescherming gelden diverse belangen waaronder een ontheffing aangevraagd kan worden. Dit betreft de voorwaarden uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, aangevuld met acht alternatieve belangen (zoals verwoord in artikel 3.10, lid 2). De onderhavige ontheffingsaanvraag baseren wij op de volgende belangen:

- 3.10, lid 2:
 - a. In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

Toelichting

De inrichting heeft geen ander doel dan de realisatie van woningen, wat valt onder ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van het gebied.

Dit wordt verder onderbouwd vanuit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). In de Structuurvisie schetst het kabinet hoe Nederland er in 2040 uit moet zien: concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. De

Rijksoverheid richt zich op nationale belangen, zoals een goed vestigingsklimaat, een degelijk wegennet en waterveiligheid. Tot 2028 heeft het kabinet in de SVIR drie Rijksdoelen geformuleerd:

1. De concurrentiekracht vergroten door de ruimtelijk-economische structuur van Nederland te versterken. Dit betekent bijvoorbeeld een aantrekkelijk (internationaal) vestigingsklimaat;
2. De bereikbaarheid verbeteren;
3. Zorgen voor een leefbare en veilige omgeving met unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden.

Afspraken over verstedelijking, groene ruimte en landschap laat het Rijk over aan de provincies en gemeenten. Gemeenten krijgen ruimte voor kleinschalige natuurlijke groei en voor het bouwen van huizen die aansluiten bij de woonwensen van mensen. Wel zijn er 13 nationale belangen opgenomen in de SVIR, die nader zijn uitgewerkt in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). De ontwikkeling die met dit bestemmingsplan mogelijk wordt gemaakt, past binnen de doelstellingen van het Rijk.

Alternatievenafweging

De heer Veldhuizen is voornemens zijn agrarisch bedrijf aan de Haarweg 77 (voorheen Haarweg 25) te Maarsbergen, gemeente Utrechtse Heuvelrug, te beëindigen ten behoeve van natuurontwikkeling aansluitend op het Ecoduct over de A12. Nadat de agrarische bedrijfsvoering aan Haarweg 25 beëindigd is, blijft dhr Veldhuizen hier wel wonen. Ook zal er een aantal zoogkoeien worden gehouden ten behoeve van natuurbeheer.

De bedrijfsbeëindiging ten behoeve van natuurontwikkeling is mogelijk gemaakt doordat ter compensatie drie ruimte-voor-ruimte kavels worden ontwikkeld op het perceel Haarweg, nabij 67 (voorheen Haarweg 21), kadastraal bekend gemeente Maarsbergen, sectie E, nummer 70.

Bij de situering van de drie woningen is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Geluid: Het perceel ligt in de nabijheid van een spoorweg en een rijksweg. De geluidsbelasting in de zuidelijke rand van het perceel is door het wegverkeerslawaai zo hoog dat woningen alleen met maatregelen mogelijk zijn. Er is daarom voor gekozen om de woningen niet in deze zone te projecteren.
- Ecologie: Ten oosten van het perceel ligt een dassenburcht. Om verstoring van de dassenburcht te voorkomen, is ervoor gekozen om de woningen aan de westzijde te situeren.
- Ontsluiting: Ten zuidwesten van het perceel maakt de Haarweg een bocht. Vanuit verkeersveiligheid is het ongewenst om hier een aansluiting te maken. Een aansluiting vanuit het westen is een logische en verkeersveilige oplossing. Ook vanuit de historie heeft hier een ontsluiting gelegen.
- Agrarisch gebruik: Het overige deel van het perceel zal agrarisch gebruikt worden. Door de woningen aangrenzend aan elkaar te situeren, blijft het overige deel nog goed bewerkbaar.
- Landschap: Het perceel nabij Haarweg 21 ligt in een gebied waar afwisseling aanwezig is van bebouwing, bos en gebieden met een meer open karakter. Aan de oostzijde van het perceel ligt een waardevol bos/natuurgebied dat al ruim 100 jaar in deze vorm aanwezig is. Het perceel ligt aan de rand van een open ruimte.

Bovenstaande uitgangspunten zijn verwerkt in een schetsplan, waarop de inrichting van het perceel in beeld is gebracht. Naast dat rekening is gehouden met de geluidzones en de afstand tot de dassenburcht, zijn de woningen zo gepositioneerd dat het waardevol bosgebied aan de oostzijde niet wordt aangetast en de ontsluiting goed kan plaatsvinden via de westzijde van het perceel.

Daarnaast worden de woningen aan de achterzijde afgeschermd (omheind). Op deze wijze treedt geen (verdere) versnippering op van leefgebied, tevens zijn andere gebieden buiten het plangebied geen eigendom, waardoor daar geen rasters of andere vormen van inrichting geplaatst kunnen worden.

3 EFFECTENANALYSE

3.1 Beschermde soorten

Voor de ontwikkeling zijn twee onderzoeken uitgevoerd, in 2013 en een gerichte actualisatie in 2017. Het eerste flora- en faunaonderzoek is in 2013 uitgevoerd (Van den Bijtel, 2013). Dit betreft een zeer uitgebreid onderzoek naar de aanwezigheid van (destijds) beschermde flora en fauna, maar is ook gericht geweest op minder algemene of (regionaal) bedreigde soorten (Rode lijst en Oranje lijst). Het ecologisch onderzoek van 2013 is nog gebaseerd op de Flora- en faunawet. Omdat in dit onderzoek door Van den Bijtel aanzienlijk breder is gekeken dan alleen de destijds beschermde soorten, is het aannemelijk dat ook de nu beschermde soorten onderzocht en beschreven zijn (dit betreft namelijk veel Rode lijst-soorten). In de samenvatting hieronder is uitgegaan van de nieuwe soortenlijst en beschermingsregiem van de Wet natuurbescherming. In 2013 de volgende ecologische waarden aangetroffen:

- Er zijn 157 plantensoorten vastgesteld, waarvan geen enkele beschermde soort. Geen van de soorten is als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje lijst;
- In totaal zijn 70 soorten paddenstoelen vastgesteld. Geen van de soorten is als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode lijst;
- In het plangebied zijn 16 soorten zoogdieren aangetroffen, waarvan vijf vleermuissoorten, eekhoorn en das strikt(er) beschermd zijn;
- In het plangebied zijn 33 broedvogels vastgesteld, waaronder twee soorten met jaarrond beschermde nesten: buizerd en ransuil;
- In het plangebied komt één reptielensoort voor, namelijk hazelworm. Deze soort is beschermd en opgenomen op de Oranje lijst;
- In het plangebied zijn twee soorten amfibieën aangetroffen. Geen van deze beide soorten is strikt beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje lijst.
- In het plangebied zijn 16 soorten dagvlinders waargenomen. Geen van deze soorten is strikt beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje lijst.
- In het plangebied zijn negen soorten libellen waargenomen. Geen van deze soorten is strikt beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje lijst.
- In het plangebied zijn zeven soorten sprinkhanen vastgesteld. Geen van deze soorten is strikt beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje lijst.

Uit deze inventarisatie blijkt dat, op basis van de nieuwe beschermde soorten-lijst, ontheffing voor das en buizerd nodig is. Omdat de gegevens inmiddels enkele jaren oud zijn, is in het najaar van 2017 (29 november 2017) een actualisatie uitgevoerd naar de ligging en het gebruik van dassenburchten en de aanwezigheid van roofvogelhorsten. Bij deze actualisatie zijn de volgende ecologische waarden aangetroffen:

- In het bosperceel aan de oostzijde liggen drie dassenburchten of -pijpen;
- De dassenburcht in het uiteinde van de houtwal aan de westzijde is al enkele jaren niet meer in gebruik;
- Er zijn in het bos geen roofvogelhorsten (meer) aangetroffen.

Samengevat wordt dat alleen voor das een ontheffing noodzakelijk is. In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op de staat van instandhouding van de das, de aanwezigheid van de das in de omgeving en de functie van het plangebied.

3.2 Staat van instandhouding das

Landelijk

Landelijk neemt de populatieomvang van de das toe. Naar schatting, op basis van het aantal bezette kilometerhokken, zijn er 5.000 tot 6.000 dassen in Nederland. Ten opzichte van 1980, waarin het aantal niet hoger kwam dan 1.200, is het aantal sterk toegenomen. De toename betreft zowel de verspreiding (vergroting areaal) als de dichtheid binnen het bestaand verspreidingsgebied. De huidige grootste bedreiging bestaat uit het dichte wegennet en beschoeide kanalen. Door een toename in de verbindingen tussen de leefgebieden door middel van faunapassages over- en onderlangs wegen blijft het leefgebied van de das

behouden of wordt deze zelfs vergroot. Belangrijk hierbij is dat kleine landschappelijke kenmerken als hagen, bosranden en akkers aanwezig blijven voor het voedselaanbod.

Regionaal

Regionaal behoort de dassenpopulatie in Utrecht tot een van de belangrijkste deelpopulaties van Nederland (deelpopulatie Veluwe-Utrecht). De exacte omvang van deze populatie is niet bekend. Door de afwisseling van bossen en akker-/weilanden aan de randen van het verspreidingsgebied van deze populatie is de trend in populatieomvang positief. Samen met een toename in de verbindingen tussen de leefgebieden van deze populatie draagt dit bij aan een genetisch gezonde populatie. Doordat het leefgebied op deelpopulatie-niveau niet significant veranderd, komt de groei van de populatie in zowel areaal als omvang niet in het geding.

Lokaal

Zoals beschreven in het rapport zijn er enkele gebruikte en één oude burcht in de directe omgeving van het plangebied. De mitigerende maatregelen zorgen ervoor dat ten tijde van de werkzaamheden de dieren in de gebruikte burchten niet verstoord worden. Na afloop zorgen andere mitigerende maatregelen ervoor dat de oude burcht meer geschikt wordt gemaakt voor ingebruikname en wordt een verbinding gecreëerd met het bos met nog bezette burchten. Deze verbeterde verbinding zorgt voor een toename aan leefgebied doordat het zowel een foerageer-, verbindings- als een schuilfunctie creëert. De lokale populatie zal hierdoor niet negatief beïnvloed worden.

3.3 Aanwezigheid en leefgebied das

Burchten

Dassen leven in groepen (dassenclans) in een stelsel van ondergrondse hollen die onderling verbonden zijn door tunnels, de zogenoemde burcht. Een burcht heeft meestal verscheidene ingangen, die op grote afstand van elkaar kunnen liggen. Dassenburchten liggen vaak in bosranden, houtwallen of op een helling, op de overgang van hoge en drogere gronden naar lager gelegen, voedselrijkere foerageergebieden (graslanden, akkers). De burchtingangen liggen vaak verscholen in of onder vegetatie als dicht struweel of ruigtevegetaties (ondergroei van braam, opslag en hoge kruiden).

Tijdens het veldbezoek zijn in het bosperceel ten oosten van het plangebied drie burchten aangetroffen, die gezien de tussenliggende afstand en de territoriumgrootte van de das, van dezelfde dassenclan zijn. Figuur 4 geeft op een recente luchtfoto weer waar de burchten zijn aangetroffen. Figuur 5 tot en met Figuur 7 zijn foto's van deze drie burchten. Bij twee burchten zijn verse sporen aangetroffen, zoals loop- en graafsporen. Hiermee is vastgesteld dat dassen nog actief gebruik maken van deze burchten als verblijfplaats. Ten noordwesten van het plangebied is een oude dassenburcht aanwezig. Hier zijn geen sporen meer van das aangetroffen. Wel zijn konijnen waargenomen die vermoedelijk gebruik maken van de dassenburcht als verblijfplaats.



Figuur 4. Plangebied (blauwe cirkel), de locatie van de actieve burchten (gele ster) en de locatie oude burcht (rode ster).



Figuur 5. Burcht 1



Figuur 6. Burcht 2



Figuur 7. Burcht 3



Figuur 8. Burcht 4

Foerageergebied

Dassen foerageren zowel alleen als in groepen. Over het algemeen wordt binnen een straal van een tot twee kilometer rondom de hoofdburcht gefoerageerd. Een korte afstand tot het foerageergebied is vooral in de kraamperiode van belang, wanneer veel voedsel moet worden verzameld.

Dassen zijn opportunistisch wat betreft voedselkeuze en eten een verscheidenheid aan voedsel dat ze tegenkomen. Het hoofdbestanddeel van het voedsel bestaat uit regenwormen en andere in de bodem levende insecten(larven). Daarnaast eten ze vruchten, noten, zaden, paddenstoelen, slakken, knaagdieren en afhankelijk van het seizoen ook met maïs.

Zowel in het bosperceel ter hoogte van de dassenburcht (Figuur 9) als in het grasland (tot circa 25 meter vanaf de bosrand (Figuur 10)) zijn wissels en graafsporen (Figuur 11) van dassen aangetroffen. Dat maar een deel van het grasland gebruikt wordt als foerageergebied heeft waarschijnlijk te maken met het ontbreken van beschutting in het winterhalfjaar. Dassen zijn namelijk schuwe dieren en blijven in buurt van de beschutting van het bos. Dit is ook van toepassing op maïsakkers wanneer de mais- of andere gewassen afwezig zijn.

Het primaire leefgebied van de das wordt gevormd door het bos, graslanden en bouwland. Het voormalige bosperceel ten zuiden van de Haarweg is grotendeels in ontwikkeling door Wolfswinkel. De kaalkap en het omrasteren (amfibieënscherm) van dit perceel heeft naar verwachting geleid tot verstoring van dit deel van het foerageergebied (Figuur 12). Het is aannemelijk dat dit perceel niet langer functioneert als foerageergebied. Hiervoor is in april 2017 overigens ook ontheffing voor verleend door de Provincie Utrecht (ontheffing Z-WNB-RI-REG-2017-0115). Ten noorden van het plangebied zijn voornamelijk graslanden aanwezig. Door het ontbreken van beschutting, zoals struweel en bosschages, vormt dit geen belangrijk onderdeel van het leefgebied. Binnen het plangebied, het deel van het perceel waar de woningen gepland zijn) zijn geen wissels aangetroffen. Aannemelijk is echter dat het plangebied wel gebruikt wordt als foerageergebied wanneer de vegetatie (de gewassen) hoger zijn het voorjaar en zomer (Figuur 13).



Figuur 9 Bos ter hoogte van de dassenburcht vormt primaire foerageergebied van de das.



Figuur 10 Gras-, akkerland en de bosrand ten westen van de dassenburcht vormt primair foerageergebied van de das.



Figuur 11 Graafsporen in het grasland.



Figuur 12 Kaalkap ten zuiden van de Haarweg. Vermoedelijk aangetast foerageergebied van de das.



Figuur 13 Het plangebied en houtsingel ten westen van het plangebied.

3.4 Effectbepaling

Het plangebied functioneert als primair leefgebied van de das. Zowel gedurende de realisatiefase als de gebruiksfase kunnen effecten op dassen plaatsvinden:

- Graaf- en bouwwerkzaamheden leiden mogelijk tot op optische- en geluidverstoring op foeragerende dassen;
- Het gebruik van verlichting gedurende avond en ochtend leidt mogelijk tot lichtverstoring op foeragerende dassen;
- De inrichting van het plangebied leidt mogelijk tot een afname van het foerageergebied;
- Een toename van menselijke activiteiten leidt mogelijk tot verstoring van het foerageergebied;
- De dichtstbijzijnde burcht ligt op een afstand van ruim 50 meter van het plangebied. Effecten op de burcht als gevolg van de werkzaamheden zijn daarom uitgesloten.

4 MITIGATIE

4.1 Periode werkzaamheden

Directe effecten op de burcht als gevolg van de werkzaamheden zijn, gezien de situering van de woningen, uitgesloten. Zowel in de realisatiefase en de gebruiksfase zijn wel effecten op foeragerende dassen en het foerageergebied te verwachten. Er is sprake van een permanent effect wat tot gevolg heeft dat geen verzachtende maatregelen getroffen kunnen worden met betrekking tot de periode van de realisatiefase.

4.2 Tijdstip werkzaamheden

Er vinden geen heiwerkzaamheden plaats. De werkzaamheden vinden plaats tussen zonsopgang en zonsondergang en nooit later dan 19:00 uur 's avonds (wanneer het nog licht is). Omdat dassen hoofdzakelijk in de schemer en 's nachts actief zijn, is geen overlap tussen de werktijden en de tijden waarop dassen actief zijn. Wel zal er een afscherming worden opgericht en zal 's nachts geen verlichting worden toegepast.

Werkzaamheden in de kwetsbare voortplantingsperiode (december-juni) van de das zijn niet te voorkomen. Wel zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan werken gedurende deze periode, zodat verstoring zoveel mogelijk kan worden voorkomen. Door bijvoorbeeld het plaatsen van extra afscherming.

4.3 Duurzame oplossing

Uit de veldonderzoeken is gebleken dat het westelijke deel niet intensief gebruikt wordt als foerageergebied. Er zijn daar bijvoorbeeld geen wissels of graafsporen aangetroffen die duiden op intensief gebruik. Omdat op het perceel maïs verbouwd wordt, maar in het najaar kaal is en in de winterperiode is ingezaaid met Italiaans raaigras (vanggewas), is het terrein wel foerageergebied, maar niet optimaal. Delen van het jaar is er geen voedsel en beschutting aanwezig.

Voor de effecten op dassen zijn mitigatiemaatregelen bepaald. Het uitgangspunt is om de kwaliteit van leefgebied te optimaliseren en de kansen op verstoring te verminderen, zodat per saldo minimaal geen negatief effect optreedt. De maatregelen worden verdeeld in twee delen:

1. Maatregelen op locatie om de effecten van de woningen te beperken;
2. Verbetering van leefgebied in het territorium van de dassen.

Ad. 1: Door het realiseren van een haag (bijv. meidoorn) van minimaal één meter hoog wordt de bestaande west-oostverbinding door het perceel behouden, die jaarrond gebruikt wordt door dassen als gebruikt kan worden om zich te verplaatsen door het gebied. Hiermee wordt ook de verbinding versterkt naar het nieuw gerealiseerde leefgebied ten noordwesten van het plangebied, dat is aangelegd als compensatie voor het verdwijnen van leefgebied ten zuiden van de Haarweg. Voor een snel en gewenst resultaat wordt aanbevolen om kant-en-klaar meidoornhaag te plaatsen. Om de toegang tot de overgangszone zo beperkt mogelijk te maken, zal de haag ononderbroken worden aangelegd.



Figuur 14. Mitigatie lokaal: 1: Oude dassenburcht. 2: Aanplanten van een haag (bijv. meidoorn).

Ad. 2: Als onderdeel van de rood-voor-rood-regeling is direct ten oosten van het bosje met de dassenburcht circa 7 hectare nieuwe natuur ingericht. Deze inrichting is onlosmakelijk verbonden met de ontwikkeling van de drie nieuwe woningen door de genoemde regeling. De bouw is alleen mogelijk doordat ook agrarische opstallen gesloopt worden en de agrarische bestemming omgezet wordt naar natuur.

Hiervoor zijn van delen van de percelen de toplaag afgegraven om de voedselrijke bouwvoor te verwijderen en zijn enkele poelen aangelegd. Het beheer is verder gericht op nat en droog schraalgrasland. Deze maatregelen zijn een ruime verbetering ten opzichte van het verlies van het oppervlak waar de woningen gebouwd worden, zowel kwantitatief als kwalitatief. Omdat de maatregel ook al uitgevoerd is (Figuur 15), is de compensatie al direct beschikbaar voor de dassen uit het bosje naast het plangebied. Omdat deze percelen tevens ruim binnen de territoriumafstand liggen (op 150 tot 700 meter), zijn deze ook functioneel beschikbaar voor dassen.

In de bijlagen zijn de overeenkomsten opgenomen met de beheerpakketten en de rood-voor-rood regeling.



Figuur 15 Luchtfoto 2018. De rood aangevinkte percelen zijn de percelen die ingericht zijn en/of beheerd worden als natuur (circa 25 hectare in totaal). Zichtbaar is dat deze inrichting grotendeels al gereed is.

LITERATUUR

Provincie Utrecht, 2017. Ontheffing das Haarweg, ontheffingkenmerk Z-WNB-RI-REG-2017-0115

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortstandaard Das. Meles. Versie 2.0, december 2014. Ministerie van Economische zaken.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2015. Toekenning ontheffing Ruimtelijke ingrepen. FF/75C/2015/0190.toek.kg. Ministerie van Economische zaken.

Van den Bijtel, 2013. Natuurwaardenonderzoek Haarweg 21, Maarsbergen. Driebergen-Rijsenburg

BIJLAGE I: OVEREENKOMSTEN INRICHTING

COLOFON

ACTIVITEITENPLAN BIJ ONTHEFFINGAANVRAAG WET NATUURBESCHERMING
WONINGBOUW AAN DE HAARWEG, MAARSBERGEN

AUTEUR

Jasper Osterthun

PROJECTNUMMER

C05022.217022.0100

ONZE REFERENTIE

079673693 C

DATUM

23 september 2019

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

Arjen Goutbeek
Projectleider & Senior Adviseur Natuur

VRIJGEGEVEN DOOR

Yvonne Sanders
Projectleider Natuur / Adviseur omgevingsrecht

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com